

KUN COMICS CODEA RIKOTTIIN

Joitakin vuosia sitten Sarjainfossa oli juttu amerikkalaisesta sarjakuvagensuurista, Comics Code -säännöstöstä. Kumma kyllä siinä ei kuitenkaan mainittu niitä kertoja, jolloin säännöstöä oli rikottu. Ottaen huomioon amerikkalaisen sarjakuvan traditionaalisuuden coden rikkominen oli niin harvinaista, että siitä olisi kannattanut mainita.

Marvel ja Lee pitivät kuitenkin päänsä. Huumetarina ilmestyi ilman hyväksymistä tarkoittavaa coden leimaa alkuvuonna 1971. Nämä kolme lehteä aiheuttivat myrskyn. Marvel sai kiitosta siitä, että oli uskaltanut ottaa huumeongelman lehteensä. Kiittäjien joukossa oli yksityisiä kansalaisia ja julkisia laitoksia. Tiedotusvälineet puuttuivat asiaan, ja jopa New York Times kirjoitti asiasta.

Comics Magazine Association, joka ylläpitää comics code -systeemiä, yritti vielä pelastaa kasvonsa. Se vaati Marvelia myöntämään, että mainittu huumetarina julkaistiin vahingossa. "Everyone is entitled to one slip", sanoi Comics Magazine Associationin presidentti John Goldwater, joka myös oli Archie-sarjakuvakustantamon julkaisija. Marvel ei kuitenkaan myöntynyt tähän vaatimukseen.

Marvelin kanssa kilpailevan yhtiön Nationalin (National Periodicals, myöhemmin DC) toimituksellisesta sisällöstä vastaava päätoimittaja Carmine Infantino ilmoitti, että myös heillä tehtiin huumetarinaa, mutta se tulisi ilmestymään comics coden säännösten mukaisena. Näin tapahtuikin myöhemmin, kun DC julkaisi oman tarinansa Green Lantern -sarjassa.

On vaikea sanoa, miten paljon nuo Spiderman -tarinat vaikuttivat nuoriin. Jälkeenpäin voidaan sanoa, että kyse oli halvasta keinosta saada lehdelle lisää lukijoita. Mutta Stan Lee otti tietoisesti riskin julkaisessaan nuo lehdet vailla coden leimaa.

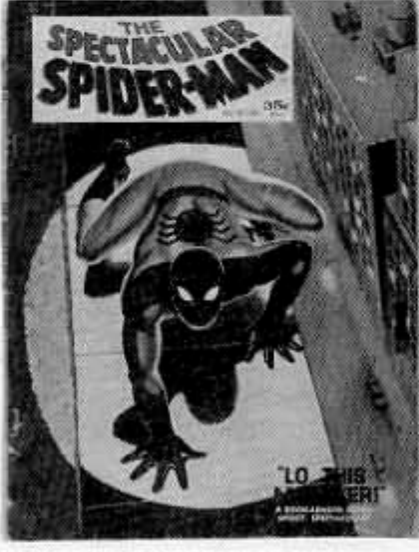
Vaarana oli se mahdollisuus, että lehtien välittäjät ja myyjät olisivat voineet kieltäytyä näistä lehdistä, jolloin seuraukset olisivat olleet tuhoisat. Joutuihan DC-yhtiö aikaisemmin 50-luvulla lopettamaan sarjakuvajulkaisun lähes kokonaan, kun silloiset myyjät ja välittäjät kieltäytyivät tämän yhtiön lehdistä, näissähän ei ollut coden leimaa.

Marvelin huumetarinoiden jälkeen comics code -säännöstöä muutettiin. Huumeet olivat myöhemmin mukana monissa Marvelin ja DC:n lehdistä. Kun nuo Amazing Spiderman -lehden numerot 96, 97 ja 98 ilmestyivät uudelleen Marvel Tales -sarjassa 70-luvun puolivälissä, oli lehtien kannessa säädyllyisesti coden leima. Silti tarina oli yhä sama.

Mutta Marvel oli rikonut codea jo aikaisemminkin. Vuonna 1968 yhtiö julkaisi The Spectacular Spiderman -lehteä. Nämä 64-sivuiset sarjakuvalehdet olivat mustavalkoisia ja kooltaan huomattavasti suurempia kuin tavalliset sarjakuvalehdet.

The Spectacular Spiderman -sarja jäi kahteen lehteen, joista toinen ilmestyi ilman coden leimaa ja toinen sen kanssa. Lehdet olivat selvästi aikuisille tarkoitettuja. tarinat olivat löyhässä yhteydessä Amazing Spiderman -lehteen, ne olivat huomattavasti aggressiivisempia ja väkivaltaisempia kuin tavalliset sarjakuvalehdet.

Ensimmäinen lehdistä, L. O. This Monster, omaa nimensä yhteyden tuon "hullun vuoden" 1968 presidentinvaalitaisteluun Yhdysvalloissa. Kummankin lehden päätekijöinä olivat tietysti Stan Lee ja John Romita sekä koko joukko muita.

THE SPECTACULAR SPIDERMAN 1/-68. MARVELIN YRITYS TEHDÄ AIKUISTEN SARJAKUVAA.

Mutta eipä Sarjakuvat-kirjakaan mainitse kuuluisimmasta tapauksesta vuodelta 1971. Sen lähdelehteenä ollut vieläkin loistava Fuchsin ja Reitbergerin Comics - Anatomie eines Massenmediums kyllä kertoi tapauksesta, kun Marvel rikkoi codea. Niin teki myös New York Times.

Huumeongelma oli kehittynyt Yhdysvalloissa yhdessä 60-luvun nuorisokulttuurin ja hippiliikkeen kanssa. Alkaa myöten huumeiden käytön haittavaikutukset lisääntyivät pakottaen viranomaiset myös valistustoimenpiteisiin.

Vuonna 1970 Yhdysvaltain sosiaali- ja terveysministeriötä vastaava laitos kehoitti kirjoittamaan eri sarjakuvakustantamoja käsittelemään huumeiden vaarallisuutta lehdistään. Olihan sarjakuvansankareita ennenkin käytetty erilaisissa valistustoimissa.

Mutta sarjakuvakustantajat kieltäytyivät. Comics Code -säännöstö kielsi huumeiden mainitsemisenkin. Ainoastaan yksi kustantamo teki poikkeuksen. Tämä oli Marvel, joka Stan Leen toimesta päätti tehdä huumetarinan ja siten uhmata codea. Marvelin julkaisija, Stan Leen setä Martin Goodman suostui tähän, ja niin Stan Lee yhdessä John Romitan ja Gil Kanen kanssa ryhtyivät toimiin.

Huumeongelma sijoitettiin yhtiön suosituimpaan lehteen, joka oli tietysti Amazing Spiderman. Huumeongelma niveltettiin lehdessä jo pitkään jatkuneeseen teemaan. "Uhriksi" valittiin yksi sarjan päähenkilöistä, Harry Osborn, joka sotkeentui henkilökohtaisissa asioissaan niin pahoin, että turvautui huumeisiin.

Huumetarina piti julkaistaman Amazing Spiderman -lehden numerossa 96-98. Mutta kun tarina alistettiin comics coden tarkastukseen ennen julkaisua, se ei mennyt läpi. Tämä oli tietysti odotettua.

TÄMÄ OLI LIIKAA COMICS CODE -SYSTEMILLE YHDYSVALLOISSA V. 1970. HARRY HUUMETROKARI AUTTAA HARRYA. AMAZING SPIDERMAN 97.

Näiden kahden lehden mainokset koostuivat eri alkoholijuomien, moottoripyörien, stereolaitteiden ym. aikuisille tarkoitettujen tavaroiden mainoksista. Jälkimmäisestä lehdestä, joka siis ilmestyi coden leimalla varustettuna, löytyi jopa hieromasauvamaanos.

The Spectacular Spiderman -lehtien kaupallinen menestys ei ollut kyllin hyvä. Mitään varsinaista aikuisten sarjakuvaa eivät nämä lehdet sisältäneet. Kaikista päättäen sen enempiä julkaisija kuin vastaanottajatkaan eivät olleet kyysisiä tällaiseen kokeiluun. The Spectacular Spiderman -sarjan tarinat ovat ainakin osittain ilmestyneet uudelleen piirrettynä Marvel Tales -sarjassa.

On sanottu, että Marvelin sarjakuvien suosio 60-luvun Yhdysvalloissa perustui siihen, että nämä sarjakuvalehdet kasvoivat ja kehittyivät yhdessä sen sukupolven kanssa, joka oli varhaisessa teini-iässä 60-luvun alussa, jolloin Marvel ja sarjakuvan hopea-aika aloittivat yhtä matkaa.

Mutta edelleen on sanottu, että Marvelin olisi pitänyt kehittyä myös silloin, kun tuo sukupolvi oli astumassa nuoruudesta aikuisuuteen. Tuo askel jäi Marvelilta ottamatta vuosikausiksi. Sekä The Spectacular Spiderman että Amazing Spidermanin numerot 96-98 olisivat voineet olla tuo askel. Uudelleen Marvel alkoi lähestyä aikuisia lukijoita vasta 70-luvun lopulla.

On olemassa muitakin tapauksia, jolloin comics coden leima on puuttunut amerikkalaisen sarjakuvalehden kannesta. Vuonna 1978 DC kokeili uutta supersankaria, jonka nimi oli Starfire. Heti ensimmäinen numero ilmestyi ilman coden leimaa. Turha silti iloita DC:n rohkeudesta. Kaikista päättäen kyse oli erehdyksestä, sillä Starfire n:o 1 ei sisältänyt mitään maata järjestyttävää.

Coden leima jäi pois myös Marvelin X-men -sarjan numerosta 137 eli vuoden 1980 syyskuun numerosta. Poisjääminen on selitteily erehdykseksi, mutta kyse voi olla hyvinkin tahallisuudesta erehdyksestä.

X-men oli näet noussut 70-luvulla Marvelin suosituimmaksi ja pian myös eniten myydyksi lehdeksi ei vähiten sarjan tekijöiden, Chris Claremontin, John Byrnen ja Terry Austinin takia. Sarjakuvafanit lukivat ruutujen välillä ehkä enemmänkin kuin mikä oli tarpeen ja kuvittelivat esim. lesbisiä suhteita sarjan naispäähenkilöiden välille.

Amerikkalainen vanhempain kasvatusalan lehti määritteli X-men lehden "vältettäväksi" jo v. 1977 sen sisältämän seksin ja väkivallan takia. Yhtä kaikki X-men on ollut pitkään kulttuurisarja Yhdysvalloissa ja kaikesta päättäen se on liikkunut coden säännösten rajamailla.

X-men -sarjan numerossa 137 oli päättynyt pitkä tapahtumasarja varsin hurjalla tavalla. Numero oli kaksoisnumero, ja voi olla, että Marvel jätti coden leiman tahallaan pois vauhdittaakseen sarjan kulttimainetta. Varsinaista comics coden säännösten vastaisuutta ei lehdessä löydy.

Ippo Lagerstedt

HARRY TUNTEE HOUKUTUKSET

LEHTI-FENNICA

Kalevankata 40
00180 Helsinki 18
p.h. 90-645161

MEILTÄ LAATUSARJAKUVAA
KOTIMAISIA
ULKOMAISIA
MYYMME MYÖS POSTITTE
TILAA LISTA ESIM.

BARKS BEAR BOOK 180,-
BARKS LIBRARY 8 700,-
BARKS LIBRARY 1 750,-

AVOINNA ARK. 10-18 LA 9-14